

הַלְבוּת רֵאשׁ הַשָּׁנָה סִימָן תַּקְצָא תַּקְצָא

ביאורים ומוספים

וביאר הגר"ג קרליץ, שלפי הטעם שמשמע מהמשנ"ב [ומהמג"א], אם שהה קצת התקלקלה התקיעה וצריך לתקוע שנית, ואילו לטעם השני אין צריך. וסיים, שאף שמדינא יש להקל בדבר, מ"מ העולם נוהגים להחזיר לתקיעה הראשונה על כל לקול, כדברי המג"א.

ואף אם נתקל בתקיעה ויצא לו קול של שבר, דעת הגר"ג קרליץ (שם) שאינו נחשב הפסק.

[משנ"ב ס"ק לה]

תְּקִיעָה רֵאשׁוֹנָה⁽²³⁾ וכו', דְּהֵם עֶקְרָא⁽²⁴⁾ וכו', אֵין בְּקָף קְלוּם⁽²⁵⁾.

(23) אמנם בשעה"צ לעיל (ס"ק כג) כתב שאם לא כיוון בתקיעה האחרונה של תשרית שתעלה לתחילת תש"ת, אין היא עולה לו, מפני שנחשב כתקע בלא כוונה. אכן מבואר בפרשה (אות ו) שכאן עלתה לו התקיעה, מפני שנפסלו כל התקיעות הקודמות וניתכן עד לחלק ששם התקיעה שייכת לסדר אחר.

(24) ומ"מ לענין לצאת ידי חובה מן התורה, מבואר לקמן (ס"ק תקצב ט"ק ג) שכבר יצא בתקיעות דמיושב [וראה בשפת אמת (ראש השנה לג, ב ד"ה מ) שכתב שישנן שתי מצוות, ומדאורייתא יוצאים בתקיעות דמיושב, ומדרבנן יש מצוה לשמוע על סדר הברכות, וראה שו"ת התעוררות תשובה (ח"ג ס"י שצא), ובספר מקראי קודש (ימים נוראים ס"י כא)]. וראה לעיל (ס"ק תקפה ס"ק ו-ויד).

(25) אכן לכתחילה, כתב האלף המגן (ס"ק מג) שיש להזהר שלא לטעות גם בתקיעות שלאחר התפילה, מפני שיש בהן מצוה מדרבנן.

וכן לענין הפסק דיבור בשעת התקיעות, כתבו השו"ע לקמן (ס"ק תקצב ט"ג) והמשנ"ב שם (ס"ק יא) שאין להפסיק בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד, ובשעת התקיעות דמיושב דמעומד עצמן [וביאר בשעה"צ שם (ס"ק יד), שהטעם הוא משום שהעוסק במצוה ואינו רשאי להיפרד משם עד שיסיימה, אסור לו להפסיק עד שמיים], ולא הזכיר במשנ"ב שם את דברי החיי אדם (כלל קמא ס"ט) שכתב, שנראה שאין להפסיק עד שמיים את שלשים הקולות שלאחר התפילה. וראה מה שכתבנו שם.

[ביה"ל ד"ה כמתעסק]

שְׁפָתַי בְּנִסְיֹת תְּכַפֵּין זֶה אָצֵל וְהָ אָצֵל וכו', הַפְסִיד הַתְּקִיעוֹת שְׁשֻׁמְעִין⁽²⁷⁾.

(26) ואם הקולות חלשים מחמת שנשמעים מבית כנסת שאינו קרוב ממש, או מחמת שהחלונות בבית הכנסת שנמצא בו סגורים וכדו', דעת הגר"ש קמנצקי (קובץ הלכות ימים נוראים פי"ב הע' כא) שיש להקל, בצירוף דעת הט"ז המובאת במשנ"ב לעיל (ס"ק תקפז ט"ק ז) ובביה"ל שם (ס"א ד"ה ואם) שאין יוצאים בקול מרוחק וחלוש.

(27) אמנם, במשנ"ב לעיל (ס"ק תקפז ט"ק ז-ז) סתם שהרי זה הפסק רק אם כיוון השומע לצאת בקול שאינו ראוי.

סִימָן תַּקְצָא

סֵדֶר הַפְּלֵת מוֹסָף בְּיַחֲד

[משנ"ב ס"ק א]

תֵּשַׁע בְּכֹחוֹת⁽¹⁾ וכו', דְּקָבֵר יֵצֵאוּ בְּתְּקִיעוֹת דְּמִיָּשְׁבִים⁽²⁾.

(1) ולכן מי שיכול להתפלל רק תפילה אחת בראש השנה או שחרית או מוסף, כגון רופא שנמצא במשמרת בבית חולים ומזנו דחוק, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ט ס"י קבו) שבדאי עדיף שיתפלל מוסף, כיון שבתפילת המוסף כלולות שבע הברכות של תפילת שחרית אלא שיש בה תוספת של מלכות וזכרונות ושופרות.

(2) ואף שאין לגעור בתוקע, כתב הכף החיים (ס"ק ו) שמי"מ המנהג הוא לעשות לו איזה תנועה וממילא הוא יבין שטעה ויחזור לעשות כהוגן.

[משנ"ב ס"ק ל]

בֵּין תְּקִיעָה לְשִׁקְרִים⁽¹⁹⁾.

(19) אמנם, לענין מי ששמע תקיעות מכמה בני אדם, ושמע מהאחד תרועה לפני ששמע שברים משהגני, כתב בשו"ע לעיל (ס"ק תקפה ס"ב) שיש אומרים שלא יצא, העיר בביה"ל (שם ד"ה ויש אומרים) מדוע כאן סתם להחמיר ולא הזכיר שהוא רק דעת יש אומרים, ושיש ראשונים שחולקים. וכתב, שיתכן שלגבי השומע כמה תקיעות מכמה בני אדם, שההפסק הוא רק על ידי שמיעה, הדבר קל יותר, וצ"ע, והוסיף שעמד על זה הפר"ח.

[משנ"ב ס"ק לב]

הַר הַשְּׁנֵיָה הַיָּמָא הַפְּסִיק⁽²⁰⁾.

(20) ומי שהתחיל לתקוע תרועה והפסיק לאחר שלשה טרומיטין ושוב עשה תרועה ארוכה, כתב החיי אדם (כלל קמב ס"ב) שיש לחוש לדעת רש"י [המובאת בס"ג] שיצא בזה ידי תרועה וכן כתב במשנ"ב לעיל (ס"ק יג) שבדיעבד יצא, ואם כן כשמרע שוב הרי זה תרועה אחר תרועה ונחשב הפסק בסדר התקיעות. מאידך, הדעת תורה (כאן) כתב שכיון שבתקיעת שופר צריך כוונה לצאת בתקיעה, אם כן כאן שרצה מתחילה לעשות ט' כוחות ולא רצה לצאת בג' כוחות, לא יצא, והוסיף, שביום השני של ראש השנה שהתקיעות אינן אלא מדרבנן, ובמצוות דרבנן כיון שהדין שאינן צריכות כוונה, יצא ידי חובה בתרועה הראשונה ונחשבת השנייה להפסק. ובארחות חיים (ספינקא) כתב בשם הדרת קדש, שכיון שהיתה לו כוונה מפורשת שלא לצאת בפחות מט' טרומיטין, מועיל הדבר אף בדרבנן שלא יצא בה, ועל כן אף ביום השני אינה הפסק.

אכן, בספר מקראי קודש (ימים נוראים ס"י יח) כתב, שכיון שבשעת שמיעת כל כח כיוונו התוקע השומע לצאת ידי חובה, נחשב הדבר ככוונה לצאת במצוה ויצאו ידי חובה לדעת רש"י, אף על פי שלא רצו לצאת את כלל התרועה בתרועה כזו. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ו ס"י לח אות א) כתב, שאף אם אינה כשרה לתרועה, מ"מ יש להחמיר לכתחילה שהיא מפסיקה, כדעת השו"ע כאן שתקיעה כמתעסק מפסיקה את הסדר. וכן דעת הגר"מ טוקצינסקי (לוח ארץ ישראל) והגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פט"ז אות יב) שיש להחמיר כדעת החיי אדם [ונפקא מינה מדבריהם], כשמחזירים את התוקע במקום שמעיקר הדין אין צריך להחזיר.

[משנ"ב ס"ק לג]

כְּמִתְעַסֵּק וכו'⁽²¹⁾.

(21) ומי שטעה בתחילת הסדר ותקע תקיעה פעמיים, כתב הלבוש (ס"ח) שאם התקיעה השנייה לא היתה כמתעסק, אין חיסרון בתקיעות, שכן השנייה עולה לו לתקיעה, וכן נקט הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה ראש השנה פ"ב ארחות הלכה הע' 38).

[משנ"ב ס"ק לד]

וּמִתְחִיל לְתַקֵּעַ שְׁנִית, נִחְשָׁבֶת כֻּלָּ לְתַקִּיעָה אֶתְתֵּת⁽²²⁾.

(22) משמע שהטעם שאינה נחשבת הפסק הוא משום שמסמך את התקיעה השניה לראשונה ונחשבת היא כהמשך התקיעה הראשונה, כשם שכתב לענין מי שמוסיף שבר בתוך כדי נשימה [וראה בטור ובמג"א ס"ק יא]. אמנם, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה ראש השנה פ"ב ס"ח) והגר"ג קרליץ (חוט שני ראש השנה פ"ד ס"ק ו) שאין הקול שאינו ראוי נחשב כהפסק. מחמת שהוא התעסק והתכוון לתקוע כדיון. וכתב הג"ר אברהם גורביץ (קול התורה חוברת סו עמ' קמ) שיתכן שהטעם שלא הזכיר המשנ"ב סברא זו הוא מפני שכשחוזר ותוקע בלי הפסק אלא באותה נשימה, יתכן שיש חיסרון בכך שאין לתקיעה השנייה התחלה מפני שהיא המשך לתקיעה הראשונה, ועל כן כתב שמי"מ אין כאן חיסרון מפני שהכל כתקיעה אחת [וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק כז)].

הלכות ראש השנה סימן תקצ תקצא

באר הגולה 10

ראשונה: ח *אם הפסיק בתרועה (ל) בין תקיעה לשברים *או שהפסיק בשברים (לא) בין תרועה לתקיעה, (לב) וכן אם הריע שתי תרועות זו אחר זו, או שתקע אחר התרועה תקיעה (ט) *במתעסק שלא לשם תקיעה והפסיק בה בין תרועה לתקיעה, או לאחר שתקע שלשה שברים (לד) *שמתק (י) והפסיק ואחר-כך תקע שברים אחרים ואפלו שבר אחד, בכל אלו הוי הפסק והפסיק גם (לה) תקיעה ראשונה: ט אם תקע שני תשר"ת או שני תר"ת בהגן וטעה בשלישי, יאניו צריך לחזור אלא לאחורון שטעה בו. *אם תקע בצד (יא) הרחב של השופר (לו) לא יצא: הגה ואתחיל שמתעורר אמר השליח-צבור פסוק (יג) ויגן 'אשרי העם יודיע תרועה' ו'אשרי' ומחזירין הספר למקומו:

א טור, וכן קטב הרא"ש בחשוכה קלל ד סימן ט ב הרוביש חשוכה

תקצא סדר תפלת מוסף ביחיד, ובו ח' סעיפים:

א (א) *יתפללו הצבור בלחש תפלת מוסף ברכות, בושליח-צבור יתפלל גם-כן עמהם בלחש:

באר היטב

שערי תשובה

(ט) במתעסק. ומ"א פסק בזה דלא הוי הפסק, ע"ש: (י) והפסיק. אבל אם הכל נעשה בתקיעה אחת אפלו התחיל להריע בשר במ"ש ס"ו, וה"ה אם התחיל לתקע ואין קולו עולה יפה ומתחיל לתקע שנית נחשבת הכל לתקיעה א'. ודע, דכל זה אפלו בתשר"ת דוקא בשמריע בתוף השברים והכל כ' תרועות זה אחר זה לא יצא, וה"ה אם שמע בתמים מה שלא צריך דהוי הפסק, עין סימן תקפח ס"ב. ואם טעה בתקיעות דאחר התפלה אין בכך כלום, רק בדמישכ ומצמד הדין כן, עין ט"ו ומ"א: (יא) הרחב. וסימן: מן המצד קראתי זה: (יג) אשרי. והא"י כתב שיאמר אשרי העם עד תרום קרננו:

משנה ברורה

באר הלכה

גם תקיעה ראשונה: ח (ל) בין תקיעה לשברים¹⁹. הינו בתשר"ת הכניס תרועה קדם שברים, והוא הדין אם הכניסו אחר שברים, ואפלו אם לא גמר התרועה, וכנ"ל. וכן בתשר"ת אם עשה התרועה קדם השברים, הפסיק בזה גם תקיעה ראשונה. ויש מאחרונים שמקלין בתשר"ת וסבירא להו, דכיון שתרועה שיקא בזה הסדר אלא שהקדימה, אין צריך לחזור לתקיעה ראשונה אלא גומר שברים-תרועה פנרכו מיד ודעי: (ל) בין תרועה לתקיעה. הינו גם-כן בתשר"ת הכניס שברים (אחר תרועה, והוא הדין אם הכניסו קדם התרועה, ובכל זה אפלו לא גמר את השברים, וכנ"ל. ויש מקומות שדרכן לסיים בסוף תרועה בקול ארף, ועין בפרי-מגדים בסעף-קטן ב שמתעסק בזה דאולי נחשב זה לשברים. וכן יש מפעלי התקיעה שאינם ממהים במלאכה זו, וכשעושי תרועה מתחילין בו בקול ארף ונראה התחילו כעין שברים, גם זה לאו שפיר עבדי: (לב) וכן אם הריע שתי תרועות זו אחר זו. דאף ששתייהם מענינא, מכל מקום כיון ששבר גמר אחת בשורת, הוה השניה הויא הפסק²⁰. ודוקא בשהפסיק ביניהם, דאם עשאן בנשימה אחת הויא בתרועה אריקתא, ודקלקלה לענין שברים: (לג) במתעסק וכו'.²¹ ומגן-אברהם מצד דיש להקל בזה דמתעסק לא תשיב תקיעה כלל, והוי לה כאלו שמע קול אחר ביניהם, דלא חשיב הפסק על-ידי זה: (לד) שמתק והפסיק וכו'. הינו שהיה בשתי נשימות, דאם היה בנשימה אחת נחשב כאחת וכשר, דהרי יכול להוסיף כמה שברים, כדלעיל בסעף ג. והוא הדין אם התחיל לתקע ואין קולו עולה יפה ומתחיל לתקע שנית, נחשבת הכל לתקיעה א' אחת: (לה) תקיעה ראשונה. ואם כבר תקע גם תקיעה אחרונה, אותה תקיעה עולה לו במקום תקיעה ראשונה²² וגומר משם ואלף על הסדר. ואם לא נזכר עד שעומד בסימן אחר, גמון שעומד בתשר"ת ונזכר שטעה בתשר"ת, גומר כל הסימן ואחר-כך חזר ותקע תשר"ת פעם אחרת, ואף-על-גב שהפסיק באמצע הסימן דתשר"ת בקולות אחרות אין בכך כלום, כיון שכלל בכא בפני עצמו לא היה הפסק בקולות אחרות. ודע עוד, דבכל זה אפלו תקע בתקיעות דמלשכ צריך לחזור, ולא נאמר דנסמך על תקיעות דמעמד, דכיון שברך על אלו צריך לעשותן בהגן, וגם בתקיעות דמעמד צריך לחזור דהם עקרי²⁴. אבל אם טעה בתקיעות שאחר התפלה אין בכך כלום²⁵ [מ"א ושי"א]: ט (לו) לא יצא. דכתיב 'והעברת שופר תרועה', וקבלו חז"ל דרועה לומר דרך העברתו, כלומר בדרך תמונת גדולו שקליל מעבירו מתיים בראשו כף צריך לתקע בו, דהינו במקום הקצץ [ח"א בשם הר"ן והירטב"א בסוכה], וגם רמז לדרך: "מן המצד קראתי זה":

א (א) יתפללו הצבור וכו' תשע ברכות²⁶. לאפוקי מאיזה פוסקים שסוברין שבלחש לא יתפללו רק שבע ברכות כמו בשחירת. מקום שנהגין שהקהל מתפללין עם השליח-צבור בשנה והשליח-צבור תוקע וטעה, (ב) אסור לשות באמצע ולגער בו, דכך יצאו בתקיעות דמלשכ²⁷, ואף

שער הציור

לכך השבר אחד הוא ענין חדש, והתם מירי ששעה כח אחד. ולענינת דעתי ברור דהוי נמו המגן-אברהם בסעף-קטן יא כמה שפכת: אבל אם הכל נעשה בתקיעה אחת אפלו התחיל להריע בשר, כמו שפכת בסעף ז. ועין במחצית-השקל דרין זה הוא בתשר"ת, וכאן הלא מירי ששעה השברים בהגן ומה קלקל מה בהתחיל להריע בתשר"ת? אלא נראה פננתו פשוטה, דמתחלק מהא דקאן פוטל בהוסיף שבר אחד אד הוא מענינא, ובסעף ז אינו קלקל מה שהתחיל להריע ולא תשיבין לו הפסק, אלא דשם מירי שלא הפסיק בין השני שברים וכן התרועה אלא שהתחיל להריע בתקיעה אחת, וכאן קלקל כמה שהפסיק ואחר-כך חזר לעשות השבר. והפרי-מגדים רצה להוליל מדברי המגן-אברהם זה דחדש, ואשרי אחרונים אינם סוברים כן: (ב) מגן-אברהם בשם רש"א:

הלכות ראש השנה סימן תקצא

ב ההמנהג פשוט ככל בני ספרד (ב) שאין מזכירין פסוקי קרפן מוסף קלל: הגה והמנהג הפשוט באשכנז ובגלילות אלו לומר פסוקי מוסף ראש-השנה, (א) ואין אומרים פסוקי מוסף ראש-חדש* [*] אלא אומרים 'מלכוד עלת החדש ומנחתה ועלת הממיד ומנחתה' וכו', (ד) 'ישני שעירים לכפר וישני תמידים כהלקתם' (טו). (ה) ואומרים גם-כן (ה) [ט] 'מוספי יום הזכרון' (ו') סוף ר"ה ורבינו ירוחם ובלבד: **ג** 'צריך לומר 'את מוספי יום הזכרון', כדי לכלל גם מוסף ראש-החדש. [*] (ו) וגם* 'ביום שני יאמר 'את מוספי': ד' (ו) 'אומרים עשרה פסוקים של (ח) מלכות ועשרה של זכרונות ועשרה של שופרות ככל בקרב, שלשה מהם של תורה, שלשה של כתובים, שלשה של נביאים (ט) ואחד של (ז) תורה. ואם רצה להוסיף על אלו עשרה, נשאי: (מיהו, אם לא התחיל בשום פסוק (י) רק אמר 'בתורתך כתוב לאמר', (א) (יא) יצא' (טו): ה' ואין אומרים פסוק ממלכות ולא בזכרונות ולא בשופרות של פרענות של ישראל, ואין אומרים פסוק זכרונות של יחיד: ו' [*] 'יש קורים תגור על מה שנוהגים להשלים פסוקי שופרות פסוק 'ביום שמחמכתם' שאין מזכיר בו שופר אלא הצפונות; ו' בהראש' ו' הרכ"ן כתבו לקיים המנהג: ז' 'ועצרת יצחק היום לזרוע תזכר', כך ה"ש הנסחא והמפוסטת, והמדקדק לומר 'לזרע (ז) [ז] יצקב תזכר' (יב) משנה מטבע ששכעו חקמים בכרכות בחישה

ג טור ד ר"ו ורבינו ירוחם שני היו נהגים גזולי הורו (*) (פרשו, ולא אמרין דאיתו ראש חדש שאין מצברין אלו לעולם) ה משנה וקפרא ראש השנה ל"ב ו משנה שם ז ברתא שם ה טור בשם רמב"ן הר"רי"ן גיאת וכן כתב הר"ן בשם הרשב"א ט שם י בשם הגאון התקנים ספר המלוות כ ריב"ש בחישה

שערי תשובה

[*] אלא אומרים מלכוד כו'. עין בהגות מלכוד שאל לומר עלת הממיד כו' רק מלכוד עלת החדש ומנחתה כו', ועין ג"כ לקמן סימן תרכא, והמנהג הנדמיה, ובקונטרס מה"אפרים מכתבי ביה: [ט] מוספי. בעה"ט. ועין בהלק"ט שם שאפלו לא סיס התקנה אינו חוזר ביום ב', וביום א' אם סיס התקנה חוזר לראש התקנה: [*] וגם ביום שני כו'. עין במג"א ובכ"מ והגולה. ובכ"מ כתב דאף בארץ-ישראל בזמן שהיו מקדשים ע"פ הנראה הו' עבדי תרי יומא מספיקא כמיש התקנים ולכן אנו עושם בא"י ר"ה השתא כמי דתרי עבדי אן ומצא דלוישבי הארץ ר"ה כדגלים דח"ל ושפיר אמרין א"י מוספי, ע"ש: [*] למ קורין תגור כו'. וקב"ה מההקדש וז"ל: חותם בא"י שומע קול תרועת עמו ישראל היום בתקנים, ובשבת לא יאמר ימים, ובגז'המלך סימן ב פסב ע"ז

באר היטב
(ה) מוספי. אע"ג שהרי"ב כתב בסמוך ס"ג, כתבו רמ"א כאן להודיענו דאף למנהגנו שאומרים הפסוקים יאמר מוספי. ונע"מ. ואם אמר ביום השני מוסף, א"צ לחזור, המבי"ט ח"א סימן מז והלק"ט ח"ב סימן רכב. ועין יד-אהרן: (ג) תורה. ואם השלים כנביא יצא, ואם יצא דה"ה: (א) יצא ואלו לקחתה רשאי שלא לומר שום פסוק, אבל אם התחיל פסוק א' צריך לומר כלם, ומ"מ ג"ל דהאיךנא שרוא עליהו כפוכה וצ"ל כלם כמ"ש בכ"י הפלת ערבות, ולכן פסב רמ"א ל' דיצבד, מ"א. וצ"ל יכן כתוב בדברי קדש'ך, יכן נאמר ע"י עבדיך הנביאים, ש"ג, ככה: (ז) יצקב. והש"ז

ובשבת יאמר שומע קורין תרועת עמו ישראל היום בתקנים, ומנהגנו שבוין בחל שומע קול תרועת עמו ישראל בתקנים, ועין בשו"ת כנה"ג שקבב דשפיר י"ל מלת היום, ע"ש שקבב ג"כ בשם ספר"ח אלפנדר' שיש לפרש על התרועה כשה' ובש"ח כתב בשם כ"ד ששקבבו מפני שבמקדש ובמקום כ"ד היו תוקעין בשבת כמיש הטור סימן תפסח, ובשם ספר בית-השולחן כתב טעם אחר, ע"ש. ועין לעיל סימן תקכ"ט ס"ח ה לענין אם טעה ואמר בשבת יום תרועה, ע"ש. ועין בתשוב"י ח"ג סימן רצ וסימן שט דבקב"ח היום הנה עולם וכן זה היום תחלת מעשיך לא ישנה כלל אף כשתל בשבת, ונביאו כו", ע"ש. ועין בסדר-היום שכתב דבאמירת היום הנה עולם וקב"ה וקב"ה כפיית קומה, ונחשטם, מפני שבאים להיטור ענין גזלת היום צ"ל אותו פסח והבנהגה שיקראו תמי אל עליו כו': [ז] יצקב. בעה"ט. וקב"ה בשבויי ח"ג סימן מג: מה שדפוסים במקוורים דפוס וולצבאך שבני אשכנז משכים אחרתם וצפונות יצחק לזרע ישראל (יא) לזרע יצקב תזכר) אין לומר כן אלא כמיש בש"ע לומר לזרע תזכר ובכ"י הריב"ש, וב"כ במבי"ט ח"א סימן רע"ו ובמבי"ט ח"א סימן ו, ע"ש. ועין בשאלת-יעב"ץ ח"א סימן קמד שקבב ג"כ שעקר הנסחא היא לזרע תזכר, וע"ש דהפגנה לזרע תזכר הנה נרע

משנה ברורה

אם לא שמעו התקיעות דמ"שב, תזכרו (יתקיעו) אחר התפילה אותו סימן ששעה יתי': (ב) **ב** שאין מזכירין וכו'. שאין לומר פסוקי מוסף אלא בשבת וראש-החדש, ורגילי בהו ולא אחי למטעי, אבל בשאר מוצעים דלא רגילי בהו אחי למטעי, לכן אין מזכירין אותו אלא אומרים 'פכתוב בתורתך' וכו': (א) **ג** אומרים פסוקי מוסף ראש-החדש. ואפלו (ב) בפסוק אצל פרשיות הקרבנות אין אומרים אותו, (ג) והטעם ככל זה, כדי שלא יאמרו יום שני דראש-החדש עקר כמו בשאר ראש-החדש ונקבאמת אינו, כן, החדש אלו לעולם אינו מצברין: ועוד טעם, שלא לתת ליום זה מעלה מצד שהוא ראש-החדש, שהרי יש לו מעלה גדולה מה מצד ראש-השנה, וראש-החדש נקבל כמה שאומרים 'צריך דקא' גם על ראש-החדש, וכתוב ביום הפסא*) זהו ראש-השנה שהתחש מתקפס בו: (ד) **ד** ישני שעירים לכפר. הינו השעיר שהיה לחטאת והשעיר של ראש-החדש: (ה) **ו** אומרים גם-כן מוספי יום הזכרון. לכלל גם ראש-החדש. ואף-על-גב שהמתחרב פתב זה בעצמו כסע"ף ג, (ז) כתבו הרמ"א פה להודיענו, דאף למנהגנו שאומרים הפסוקים יאמר מוספי: **ג** (ו) **ו** גם ביום שני וכו'. ורצה לומר,

שער הציור

(ג) כגדאברקה ושי"א: (א) ט"ז: (ז) כגדאברקה: (ה) כגדאברקה: (ו) הנהות רבי עקיבא אגרו בשם תשובת בית-הידוא. ונראה דמה שקבב ביום ראשון חוזר הינו קדם ששים התקנה, אבל לאחר ששים אין לחזור, דמסתברא דאפלו אם דלג לגמרי ולא אמרי*) ואת מוסף יום הזכרון הנה נעשה ונקריב' וכו', אלא אמר 'ישם נעשה ונקריב' וכו' תמידים כסדרם ומוספים כהלקתם ככתוב בתורה משה עבדך וכו', מס'ן יצא. ועין בטור כמה שקבב דאפלו אם חסר מלה אחת שלא פנן לה, הינו כמה שהוא נוגע לעקר התפילה, ועין לעיל סימן טט בבאורי הלכה מה שכתבתי שם אודות זה: (ו) **ל** כביש-שני: (ח) **ל** שהיה נאמר ליצחק כ"י לזרועה אמן את של הנצרת האל", ולא נמך פי אם לעקב: (ט) כגדאברקה: (י) בעל הפרדס, וכן הסכים הש"ס וכן העתיק הגר"ו ודבר-הסכים:

הַלְבוּת רֵאשׁ הַשָּׁנָה סִימָן תַּקצ"א

ביאורים ומוספים

תקפב ס"ק כג) בענין זה.

ומי שטעה דחילג בתפילת המוסף את אחת מהברכות של מלכויות וזכרונות ושופרות, דעת הגר"פ שיינברג (קובץ המועדים עמ' תתס) שאינו יכול להשלימן בתפילת המנחה, כי כשקבעו חז"ל את סדר הברכות של מלכויות וזכרונות ושופרות קבעו זאת דוקא בתפילת מוסף. וגם חייב לחזור ולהתפלל מוסף, כי לא יצא ידי חובת תפילה זו כשחיסר בה את הברכות הנ"ל. וכמו כן מהטעם האמור, אם טעה ואמר ברכות אלו בתפילת שחרית לא יצא ידי חובתו.

ומי ששכח בתפילת המוסף בראש השנה שחל בשבת להזכיר בברכה האמצעית את השבת, ונוכר קודם שעקר רגליו, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה ראש השנה פ"א סי"ד) שצריך לחזור לראש הברכה [אתה בחרתנו], והסתפק (שם דבר הלכה אות יט) אם חייב להזכיר שוב את פסוקי המלכויות.

[משנ"ב ס"ק ט]

ואם השלים בנביא, יצא?⁷

7) ואף אם השלים בפסוק מהכתובים, כתב הערוך השלחן (ס"ט) שיצא [וצריך לומר שמה שמוכר בגמ' (ראש השנה לב, ב) שאם השלים בנביא יצא, הוא לאו דוקא].

[משנ"ב ס"ק יא]

צ"ן בְּמִגְן־אֶבְרָהָם דְּדָוִד וְדָוִד וְדָוִד?⁸

8) וכל זה כשלא התחיל לומר אפילו פסוק אחד, אך אם התחיל ואמר פסוק אחד, כתב המג"א (ס"ק ו) שצריך לומר את כולם, שעל ידי שאמר פסוק אחד גילה בדעתו שאינו רוצה לכלול הכל במה שאמר וזבותרתך כתוב לאמר' [ובדיעבד אם הזכיר רק ג' פסוקים אחד מהתורה ואחד מהנביאים ואחד מהכתובים, כתבו השו"ע הרב (ס"ו) ובדעת תורה (סעי' ד ד"ה מהו) ובערוך השלחן (סעי' ט) שיצא, אמנם במטה אפרים (ס"ט) כתב, שאם אמר רק פסוק אחד מהסדר, צריך לחזור ולומר גם השני פסוקים שדילג מאותו הסדר, ובאלף למטה (ס"ק ה) דן אם מעכב בדיעבד ונשאר בצ"ע].

[משנ"ב ס"ק יב]

דְּבַתְּפִלָּה בְּעֵינַי לְפָרוּשֵׁי טְפִי?⁹

9) ובטעם הדבר שיש לומר רק 'לזרוע תזכור' אף על פי שהלשון לזרועו של יעקב יותר ברורה, הובא במגיה בשו"ת הריב"ש (סי' לח) שמי"מ אין כדאי לומר זאת בנושא הברכה, כיון שזה נראה זלוול ביצחק שזכרתו לבדה אינה מספקת ללא צירוף זכות יעקב, ועוד, כיון שיש מעלה לומר את הברכות בלשון שיש בה חידוש [כמובא בט"ז (סי' קסו ס"ק ד) לענין ברכת המוציא], וכמו שמבואר בגמ' (ברכות ג א) שמברכותיו של אדם ניכר אם תלמיד חכם הוא, לכן עדיף לומר רק לזרועו של יצחק, שבנוסח זה נכלל החידוש האמור שדוקא זרע יעקב נחשב זרעו של יצחק. אכן, בארחות חיים (ספינקא) מובא שלפי מה שכתב הט"ז (סי' תקפב סוף ס"ק ב) שבימי הדין יש לדקדק יותר לומר לשון מבורר, יש לפקפק בסברה השניה המובאת בריב"ש.

[משנ"ב ס"ק א]

הַתְּקִיעוֹת דְּמִלְשָׁב, יַחְזִירוּ וְיִתְקַעוּ?³

3) ומי שלא שמע תקיעות דמיושב, והגיע לבית הכנסת לתפילת הלחש ובאותו מקום נוהגים לתקוע באמצע תפילת הלחש, האם מותר לו לברך באמצע תפילת הלחש קודם שיתקעו או שאסור לו לעשות כן מחמת שברכה זו נחשבת הפסק באמצע תפילתו, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' קלד, וחי"י סי' קח) שכיון שהוא מקיים עכשיו את מצות תקיעת שופר וזהו מקומה של עשיית המצוה באמצע התפילה [לנוהגים כן], אם כן כשם שקיים המצוה אינו נחשב הפסק כך גם הברכה על המצוה אינה נחשבת הפסק, אך סיים (בח"י שם) שעל אף שכך הדין, מ"מ הוא יעץ לשואל לכיון שלא לצאת בתקיעות שתוקעים בלחש, ורק אחר כך כשיגיעו לתקיעות שבחזרת הש"ץ יכוון לצאת ויברך קודם שמיעת התקיעות. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' תקפט הע' 18).

[משנ"ב ס"ק ג]

וְקָתִיב בְּיָמֵם הַבְּסָא?⁴

4) ונראה שכונתו לכתוב 'תקעו שופר בכסה ליום חגנו', שעליו דורשת הגמ' (ראש השנה ח, א) איזהו חג שהחדש מתכסה בו הרי זה ראש השנה (שערי ימים נוראים עמ' קלד הע' פו). וכן מובא בערוך השלחן (ס"ה) שאין מזכירין להדיא את קרבנות מוסף ראש חודש מפני שכתוב 'בכסה ליום חגיגנו', שהחודש יהיה מכוסה.

[שעה"צ ס"ק ו]

דְּמִסְתַּבְּרָא דְאֶפְלוּ אִם דְּלָג לְגַמְרֵי וְלֹא אָמְרֵי?⁵

5) וכסברא זו נמצא במה שכתב הרמ"א לעיל (סי' רסח ס"ד) לענין מי שבתפילת מוסף של שבת אמר רק 'ונעשה לפניך את חובותינו בתמידי היום וקרבן מוסף, שיצא אפילו לא הזכיר כלל את הנוסח של ברכת מוסף.

[משנ"ב ס"ק ח]

לְקַבֵּל עָלָיו מַלְכוּת שְׁמַיִם?⁶

6) ובשם הגרי"ח סולאוויצ'יק מובא (תשובות והנהגות חי"ב סי' ער, ספר זכרון אש תמיד עמ' תקמג) שאמירת מלכויות וזכרונות ושופרות אינה בבחינת חובת הזכרה בלבד של עניינים אלו, אלא זו הזכרה וקריאת שם של עצם קדושת היום, וכמו שפסח תוארו חג המצות וסוכות תוארו חג הסוכות, כך ראש השנה מהותו ושמו הוא יום מלכויות וזכרונות ושופרות [ולכן מובא בשמו (אש) תמיד עמ' תקמד) שאם דילג על 'אלוקינו ואלוקי אבותינו מלך על כל הארץ' וכו' וכן בחתימה שכח לומר 'מלך על כל הארץ', ורק סיים 'מקדש ישראל ויום הזכרון', לא יצא ידי חובה הן במוסף והן בשחרית, כיון שנחשב שלא הזכיר את עצם היום. והוא שלא כמו שכתב השערי תשובה (סי' תקפב ס"ק ד) שרק במוסף אפשר שלא יצא, ושדעת האבודרהם שאף במוסף אין חובה להזכיר 'מלך' בחתימה]. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' ער,